

Telegraful Roman

Apare Marția, Joia și Sămbăta

Abonamentul:

Pe un an 24 euroane.

Pe șase luni 12 eor. — Pe trei luni 6 eor.

Corespondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», Strada Măcelarilor Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul Inserțiunilor, după învoială**Abonamentele și inserțiunile**

să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Preoțimea noastră militară

Întâlnindu-mă, nu de mult, cu un prieten, din vorbă în vorbă am ajuns la chestiunea preoțimii noastre militare.

Prietenul meu nu se putea duce să-mi spuna că de sănătatea sa și de mulți preoți gr.-or. români la serviciu militar.

Am încercat să-i dau câteva lămuriri. I-am răspuns așa:

De preoți militari, de toate confesiunile, a fost totdeauna trebuință, mai ales în răsboi. Fiind noi români greco-orientali bine reprezentați în armată, este natural să se simtă și trebuie să se simtă și trebuință preoților noștri.

In aceste răsboi se află trupe austro-ungare cu numeroși români, cari luptă la toate fronturile, până și în Flandra, Albania, în Palestina. Aceste trupe își au cu ele preoții lor. Deci «Binecuvântat este Dumnezeul nostru» se înaltă în limba noastră la toate fronturile.

Și totuși, în asămânare cu alte confesiuni și cu numărul credincioșilor noștri înarmați, nu sănătem reprezentați cum ar trebui să fim.

La începutul răsboiului, nefiind numeroși răniți, bolnavi în spitale, nu s'a simțit în măsură mare trebuință preoțimii militare.

Iată ce zice, în privința aceasta, general-colonelul Rohr cavaler de Denta: «Numărul preoțimii militare în serviciu de front, la începutul răsboiului, a fost neînsemnat. Greșala însă în curând s'a reparat, acum se află pretutindenea unde cere trebuință către un duhovnic». (Aprețierea aceasta precum și cele următoare sănătatele sunt scoase

din: Ruhmesblätter des k. u. k. Militär und Marinegeistlichkeit aus dem Weltkrieg 1914—17).

Așadară nici forurile superioare nu s'au îngrijit la început de aplicarea, în număr corăspunzător, a preoțimii militare, cu atât mai puțin a celei de legea noastră.

Cu timpul s'au ivit și reprezentanții bisericii noastre și au reparat lipsurile. Foșii mei șefi, părintele protopop militar Ioan Papp la frontul rusești și părintele protopop Pavel Boldea la frontul italian, cu neobosită muncă, au mijlocit să se aplice unde cerea trebuință preoți de ai noștri, la trupe și garnizoane.

Au făcut mult în privința aceasta și comandanții superiori, care cercetând soldații, observau lipsa preoților noștri.

Alteța Sa, Arhiducele Iosif, fost multă vreme comandantul corpului VII, compus în mare parte din români, zice despre preoțimea campestră: «Eu cunosc între preoții noștri campestri eroi demni de admirat, cari în focul cel mai mare pe Doberdo, cu crucea în mâna, expunându-se celui mai mare pericol, însuflarend soldații, au spovedit și cuminecat pe muribunzi».

Unii dintre comandanții și ofițerii superiori ai armatei noastre au știut apreția munca acestei tagme, care-și face datoria prin spitale, garnizoane, la front și prin tranșee.

Generalul-colonel Hermann Kóvess, fost comandant al corpului XII de armată, compus în mare parte din români, asemenea se exprimă cu laudă despre preoțimea campestră.

Aprețierile acestea drepte privesc, de sine înțeles, și preoțimea militară română.

Românul simte în deosebi nevoie de a avea aproape pe preotul de un neam, sânge, religiune și rit cu el. Acest fapt îl accentuează însuși generalul-feldmareșal Arhiducele Frideric, care zice între altele: «Asupra soldatului numai în limba lui maternă se poate influența cu succes».

Imi vine în minte constatarea ce am făcut cu ocazia unui serviciu divin săvârșit pe Doberdo soldaților noștri dela reg. de inf. nr. 61. După terminarea serviciului și a predicei mele, a ținut soldaților brigadierul Soos, care era de față, o scurtă și cuprinzătoare alocuție în limba înțeleasă românească. Vorba a făcut cea mai adâncă înrăurire asupra soldaților noștri. Cu altă ocazie i-am pomenit despre impresia constată. Mi-a răspuns următoarele: «Da, de soldat trebuie mai întâi să te știi apropia, să-l cunoști, să-i vorbești în limba lui și nu mai după aceea să-i poruncești».

In raport cu alte națiuni și confesiuni avem prea puțini ofițeri de limba și legea noastră.

In legătură cu organizarea preoțimii noastre, am mai observat următoarele:

Mă aflu de 2 și jumătate ani, de când intors dela front, fac serviciu ca membru auxiliar greco-oriental al comandei militare din T. In acest timp nu a fost inspecționată preoțimea noastră din acest teritor, de vreo persoană biserică militară competentă, care să o provadă cu instrucțiile necesare și actuale, căci prescrișile militare de până aici sănătatea numai generale, și afară de aceasta au în vedere în deosebi preoțimea romano-

catholică, — aceasta e organizată și bine echipată.

Preoții reformați au fost în trei rânduri inspecționați din partea unui protopop (senior) militar activ, în rang de colonel. Într-un rând a fost în vizitație episcopul din Debrecen Dr. D. Balthazar, care, dacă mi aduc bine aminte, din încredințarea conventului a inspecționat și pe preoții dela front.

Sârbii au fost onorați nu de mult de un protopop militar în rang de colonel.

Romanoi-catolicii sănătatea regulat, an de an, inspectați și provăzuți cu instrucțiile trebuințioase prin vicarul campestru, care a fost până în curând șeful, — fără deosebire de confesiune, — al tuturor preoților militari.

După răsboi va fi datoria celor competenți să stăruească la forurile militare sporirea posturilor preoților militari gr.-or. rom. activi, ținându-se socoteală de ținutul și numărul credincioșilor noștri înrolați.

Am avut prea puține posturi înainte de răsboi: Pe întreg teritoriul monarhiei, cu cel din Bucovina cu tot, cred abea *sapte*.

Aceștia n-au putut satisface, pe lângă toată bunăvoița, tuturor cerințelor.

Bună oară: preotul staționat în Timișoara a trebuit să provadă agendele în garnizoanele de pe teritoriul întregii comande militare, dela Panciova până la Dobritin.

La corpul al XII-lea din Sibiu sănătatea prea puține *două* posturi.

Cererea de sporire a posturilor militare este justă și echitabilă, căci preoții militari au misiunea nu numai să înmormânteze și să celebreze serviciul divin, ci să *sfătuiească și îndemne*

FOIȘOARA**Berlinul și Parisul**

— Impresiuni de drum, din 1913 —

I. Berlinul

Un scriitor francez, Jules Huret, care a scris foarte aprețiate cărți asupra Germaniei, căutând caracterul specific al Berlinului, a trebuit să spună, că această capitală nu are caracter specific. Și întradevar se pare, că tocmai această lipsă de originalitate a Berlinului formează nota lui caracteristică. De altfel, aceasta-i soartea tuturor orașelor noi — și Berlinul e poate ca orașul cel mai nou al Europei: — ele sănătatele multă vreme să imiteze, să copieze.

Berlinul a început să se ridice în rândul marilor orașe de artă și de cultură de abia la începutul veacului trecut, după liberarea Prusiei și vindecarea rănilor adânci pe care îl făcuse Napoleon. Universitatea din Berlin, care-i azi cea mai frecventată a lumii, și-a serbat deunăzi jubileul numai de o sută de ani, pe când alte universități din orașe de măna a doua și a treia a Germaniei au o vîrstă de mai multe veacuri.

Acest Berlin, cu o așezare puțin favorabilă pentru negoț, cu slabe tradiții de artă și de cultură, a voit dintr-o dată să

intreacă Hamburgul ori Lipsca cât privește viața economică, Dresdena ori Münchenul cât privește viața cultural-artistică, a voit să-și dureze monumente care să egaleze în măretețe pe cele din primele orașe ale lumii. Și a reușit în parte; însă tocmai pentru aceea călătorul n'are în Berlin acea unitate de impresii, pe care o are aiurea în alte orașe cu evoluție înceată și armănică.

A ajuns să fie necontestat cel dintâi oraș al Germaniei prin instituțiile lui de cultură pozitivă, prin învățății, prin universitatea lui, care poate deveni cea dintâi a lumii. Specialistul în diferite domenii va fi atras pururea în această metropolă a muncei metodice, a cercetării migăloase, a clasificărilor și rânduclii precise. Nici un oraș nu mai are atâta muzeze și atât de practice instalate, de îngrijit finute, ca Berlinul.

Și să nu mă gândesc de pildă la «Altes Muzeum» care cuprinde glyptoteca, colecțiile egiptologice și asirologice și galeria de radiogravuri: nici la muzeul cel nou «Kaiser Wilhelm» cu colecția numismatică și cu pinacoteca veche; nici la «Național-Galerie», cu opere strălucite ale artiștilor germani din secolul XIX-lea — pentru că de bogate și de valoroase ar fi ele, nu pot întrece similarale lor din Dresden și München. Mă gândesc mai curând la celelalte muzeze împărtășite cu o dărmicie, care dovedește un adânc cult

pentru știință, în tot Berlinul: muzeele de știință naturale, muzeul agricol, muzeul poștelor și telegrafului, cel etnografic, cel de artă decorativă și artă aplicată. Fiecare din ele sănătate o podoabă arhitectonică pentru quartierul în care sănătate așezate și fiecare cuprinde atâtea izvoare științifice, încât mai multe vieți de om să ar putea scurge cercetă și studiind în ele.

Și nu numai muzeele dovedesc acest adânc cult pentru știință, dar și institutele de tot felul, bibliotecă, clinice vestite, nouă grădină botanică din Dahlem, un unic în Europa, grădină zoologică, de asemenea una din cele mai bine înzestrate din căte există.

Caracterul științei e universal. Imprumuturile și imitațiile Berlinului ca oraș sănătate evidente, și totuși poate sănătare nu te simți mai pe pământ german, mai în atmosferă germană ca aici. Dinastia înaintea orii și cui a voit să fie așa, și ea reușit să pună aproape în fiecare colț al Berlinului o dovadă a înșuirilor rare ale Hohenzollernilor și a viteziei și tenacității poporului lor. Într-universitate și reședință imperială este palatul gloriei naționale: Zeughaus, în care înima fiecărui german trebuie să bată cu o mândrie nemarginată. Halele de jos sănătate un arsenal de arme: atâtea tunuri de odată la un loc

cred, că nu se mai pot vedea nicării în lume. Sănătate de toate construcțiile, de toate formele și mărimile, — mărturia tot atât de fapte de eroism. Sănătate și de cele de cireș, legate în cercuri sdravene — tunurile neamurilor mici și sărăce ca al nostru; — sănătate și țevi uriașe de fier ori bronz, din care unele din ele împodobite cu o artă desăvârșită, care alungă gândul morței. Perejii acestei imense magazii de tunuri sănătate împodobiți cu panoplii de tot felul de arme albe și de foc. În alte săli, sub sticlă, relieful terenurilor pe care său dat bătăliile celebre. În catul de sus statuile regilor și împăraților ilustri, iar pe pereți scene de lupte, pictate în stil epic, în culori vii și proporții mari.

Berlinul e foarte bogat în monumente, străinii și firele mai rafinate se plâng cu drept cuvânt de obzeziunea monumentelor. E cunoscută acea «Siegesallee», executată din inițiativa actualului împărat. Ea cuprinde două lungi săruri paralele, așezate pe aceleași socluri, executate cu aceeași tehnică, statuile tuturor Hohenzollernilor, care au cărmuit Prusia dela începutul istoriei ei până azi. Nu se poate spune, că statuile, judecate în parte, sănătate neartistică. Așezarea lor în linie dreaptă, la distanțe egale, pe fondul verde al Thiergartenului, le dă sănătate nu sănătate ce notă sinistră de monumente funerare.

soldații prin prelegeri sistematice în toate garnizoanele: la bine, moralitate și datorie creștinească. Astfel crescute să poată deveni ostași conștii de datoriile ce au cătră țără.

Toate acestea se vor putea realiza, când se va organiza, în cadrul legilor în vigoare, preoțimea noastră militară.

Eugen Munteanu.

Camera ungării. Ședința de Luni, în 17 I. c., n'a fost decât o *ședință formală*, în care prim-ministrul Wekerle a depus pe biroul camerei proiectul de lege despre organizarea chestiunii cinematografelor.

Pe viitor, conform proiectului, vor avea drept de a deschide cinematografe *numai comunele și orașele*, sub controlul comitatului.

Intreprinderile cinematografice, care există astăzi, ar mai avea dreptul de a ține reprezentări numai *două ani*, după care cinematografele acestea incetează fără nici o despăgubire, sau trec în proprietatea orașelor și comunelor. Intențiunea proiectului este a creație izvoare nouă de venit pentru sate și orașe.

Deputatul Edmund Bartha înaintează raportul despre indemnitatea bugetară, iar Andrei Csizmazia raportul despre reforma electorală.

In ședința de Marți, în 18 I. c., s'a inceput desbaterea asupra indemnitatii.

Din România. Se comunică ziarilor din Budapesta următoarele știri bucureștene:

Justitia română urmează a descoperi abuzuri nouă de-aile partizanilor guvernului brătienist. Frații fostului ministru de justiție Antonescu au fost de curând osândiți unul pentru furturi în paguba internaților, — fiind administrator al averii acestora, — altul pentru falsificare de acte publice și înstrăinarea de bani ai statului.

Președintul consiliului de miniștri, dl Al. Marghiloman, a luat măsuri pentru *ancheta* preliminară, cu raport la *darea în judecată* a guvernului Brătianu. Mai multe comisiuni vor avea să cerceteze actele de administrație ale fondurilor la toate ministeriile. Guvernul actual român, — cum se anunță, — n'are să fie crățor, ci este decis să meargă până la capăt intru săvârșirea justiției.

In deosebi la aprovisionarea armatei, în timpul campaniei, s'a comis mari ne-regularități: câteva sute de milioane, din avutul statului, s'a strecurat în buzunarele fără fund ale unor politicieni.

Faptele vor fi cercetate, și păcătoșii trimiși în fața judecătorilor.

Instituirea anchetei din partea guvernului a produs și la Iași o vie satisfacție.

Subscrieti la nouul împrumut de răsboi !!!

Această alei începe din Königsplatz, care mărginită într-o parte de grandiosul palat al parlamentului, în cealaltă de Tiergarten, este fără îndoială cea mai frumoasă piață a Berlinului. Pe această piață se ridică o coloană uriașă de 61 m înălțime: coloana biruinței (Siegessäule). Ea poartă în vîrf statua aurită a Borussiei, care se proiectează pe orizontul larg de deasupra Tiergartenului, creând mai ales în orele de apus împurpleiat, un tablou feeric de o frumusețe de basm. Borussia și coloana nu vorbeau însă de ajuns: aceasta din urmă a fost împodobită de jur împrejur cu țevi de tunuri aurite, care din fericire se recunosc cu greu din depărtare și fac un destul de frumos efect decorativ.

Intre parlament și coloana biruinței statua lui Bismarck de Begas: bronz pe un soclu de porfir roșu, împunătoare prin proporțiile ei și prin forță cu care sănăt redată trăsăturile doveditoare de energie supraomenească ale cancelarului de fier. Si mai simplă, și mai frumoasă este într-o latură a pieței statua lui Moltke în marmoră albă, așezată într-un întins emiciclu din același material.

Palatul Reichstagului întrupează parcă majestatea și forța nouului imperiu. Prima impresie pe care și-o lasă, e cea de putere neperitoare, și nu cea de frumusețe ori armonie, cu toate că nu e executat în vr'u-

Sinoadele române și guvernul

Ziarul *Az Ujság* din 11 I. c. publică sub titlul *Sinoadele române și guvernul*, următoarele:

Afacerea, ivită în jurul sinoadelor bisericii greco-orientale române, nu este rezolvată nici până astăzi.

Dintr-o parte se anunță, că ordonația despre comisarii trimiși la sinoade n'a fost altceva, decât o idee a contelui Albert Apponyi, care a luat măsura aceasta, — deși ea este învederat de natură importantă politică, — după demisiunea cabinetului Wekerle, fără stirea guvernului, sau cel puțin fără stirea ministrului președinte.

Wekerle aflat cazul numai atunci, când *izbucnise neînțelegerea* între sinoade și comisari.

Dar, din altă parte, se consideră de imposibilă expunerea aceasta și se afirmă, că înnoirea cu desăvârșire neobișnuită, despre care este vorba, — și care este mai ales o urmare a învățămintelor răsboiului român din Ardeal, — s'a făcut pe *temeiul unei hotărâri luate în consiliul de ministri*.

Fie una, fie alta, renitența română n'are deocamdată altă bază, decât tălmăcirea cuvântului *sinod* din partea românilor. Se accentuează, drept argument principal, că nici la sinodul greco-oriental sărbesc nu există *comisar al guvernului*; la sărbii greco-orientali este trimis comisar *regesc*, dar și acela numai *la congres*.

Dar să nu se uite, ca între comisar regesc și comisar de guvern, astăzi nu-i altă deosebire, decât că pe cel dintâi, pe comisarul regesc, îl primește și o companie de onoare și muzică militară; sfera lor de drept este aceeaș. Delegarea de comisari regești se intemeiază pe dispoziție de pe vremea Mariei Tereziei; dispoziția aceasta cade în sarcina formei de guvern parlamentar, împreună cu răspundere ministerială.

La sinodul greco-oriental sărbesc se poate prezenta comisarul regesc, și poate pretinde să i se înainteze hotărârile sinodale. Adevărat, că numai din punctul de vedere al controlului, în scop ca hotărârile acestea să nu lovească în interesele statului. Dar adevărat este și aceea, că cercul de lucrare al sinodului bisericii greco-orientale sărbești se mărginește așa zicând cu totul la probleme *suflăriști*, *dogmatice*. Biserica, în acestea, are cum se știe dreptul de liberă dispunere, că timp hotărârile sale se află în armonie cu legile statului.

Pe lângă sinodul episcopal, biserică greco-orientală română mai are trei feluri de sinoade: parohiale, protopresbiterale și eparhiale. Aceste trei feluri de întruniri nu se ocupă cu dogmatică, ci cu afaceri culturale, economice și bisericesti administrative, care interesează de aproape autoritatea politică și administrația țăintului. La adunări de acest fel, dacă guvernul n'ar fi reprezentat în special, ar trebui neapărat să fie de față mandatarii administrației locale.

Sinoadele, despre care s'a vorbit aici, sănăt eparhiale sau diecezane, și se compun din căte 20 membri din cler și din căte 40 membri dintre mirenii.

Stirile răsboiului

De pe frontul italian se anunță în comunicatul oficial din 18 I. c., că luptele se urmează în ținutul Veneției. Contra atacurile italiene sănăt zădărnicile. Numărul prizonierilor s'a urcat la *30 mii de italieni*. S'au capturat peste 120 de tunuri, și numeros material de răsboi. Trupele arhidițelui Iosif, după com. of. din 19, au rupt linile dușmane la Sovilla, și au făcut mulți prizonieri.

Pe fronturile din Franța nimic deosebit.

Francezii fac străsnice pregătiri pentru fortificarea Parisului, care va fi apărat de un milion de soldați.

Al VIII-lea împrumut ungar de răsboi

După ce răsboiul îndelungat cere sume mari de bani, statul este necesitat să emite un nou împrumut de răsboi. Spre acest scop ministrul de finanțe a lansat spre subscriere publică *obligațiuni de rentă de stat cu 5 1/2 %, libere de dare*. Ministrul de finanțe apelează și cu această ocazie direct la public.

Timpul și locurile de semnare

Timpul de subscriere este din 12 lunie până inclusiv 11 Iulie 1918. Ca locuri de subscriere vor figura toate cassele de stat și oficiile de dare, cassa de păstrare poștală cu toate oficiile poștale, care stau în legături cu ea, precum și toate instituții mai însemnate de bani din patrie.

Mărimea obligațiunilor

Obligațiunile de rentă de stat cu 5 1/2 % ce se emite, vor fi de 50, 100, 1000, 5000 și 10.000 de coroane.

Prețul de subscriere

Prețul obligațiunilor de rentă 5 1/2 % va fi de K 92.50. Cu considerare la împrejurarea, că cupoanele acestor obligațiuni sănăt scadente numai la 1 Septembrie 1918 și că interesele până la 31 August

1918 sănăt socotite în prețul de subscriere *prețul de subscriere* pentru fiecare 100 de coroane valoare nominală se stabilește în următoarele sume:

1. Pentru cazul când se achită la subscriere toată suma subscrișă:

a. pentru subscrizerile făcute în răstimpul dela 12 Iunie până la inclusive 27 Iunie 1918 K 91.50;

b. pentru subscrizerile făcute în timpul dela 27 Iunie până inclusive 11 Iulie 1918 K 91.70.

2. Dacă se face uz de favorurile de plată arătate mai jos (platire în rate) în tot timpul de subscriere K 92.50.

Scadența cupoanelor

Titlurile de rentă ale împrumutului al VIII-lea de răsboi, de căte 100, 1000, 5000 și 10.000 aduc interese de 5 1/2 % plătibile în rate semestrale decursive la 1. Martie și 1. Septembrie a fiecărui an. Primul cupon este scadent la 1. Martie 1919. Titlurile de 50 K sănăt provăzute cu cupoane anuale și primul cupon al lor este scadent la 1 Septembrie 1919.

Locurile de plată

Sumele subscrise la acest împrumut se plătesc la locurile de subscriere, și peste prețul de subscriere nu se poate ridica față de subscritor nici pretensiune de dobândă curentă, și nici de proviziune.

Favorul pentru platirea în rate

In cazul când suma subscrisa la împrumutul de rentă de 5 1/2 % nu trece peste 100 de coroane plătă se face și în rate. In acest caz cu ocazia subscricerii se achită ca garanție 10% din suma subscrisa, și anume în bani sau hârtii de valoare corăspunzătoare. Ratele se vor achita în modul următor:

25% din suma subscrisa până cel mai târziu la 5 Aug. 1918;

25% din suma subscrisa până cel mai târziu la 24 Aug. 1918;

25% din suma subscrisa până cel mai târziu la 10 Sept. 1918;

25% din suma subscrisa până cel mai târziu la 23 Sept. 1918.

Cu ocazia plăririi ratei ultime se scade suma de 10% plătită la început ca garanție, eventual se restituie.

Blanchete pentru subscrieri

Blanchete pentru subscrieri se pot căpăta gratuit la toate locurile de subscriere. In lipsa de astfel de blanchete subscririerea se poate face prin epistolă.

Chitanțele intermale și titlurile definitive

Cu ocazia achitării sumei subscrise subscritorul primește dela locul de subscriere *chitanță interimală*. Terminul dării *titlurilor definitive* se comunică la timpul său pe cale ziaristică. Darea acestor titluri se întâmplă liberă de orice spese la locul de subscriere, de unde s'au dat chitanțele intermale.

Subscritorii își pot exprima evenualele lor dorințe cu privire la mărimea

nul din stilurile dure primitive, ci în renașterea superioară italiană. Cele mai renumite firme din toate părțile Germaniei au luat parte la decorarea interioară a palatului, la executarea lemnăriei, vitruielor, covoarelor, sculpturilor, mobilelor și canadelabrelor. Totul e mare, trainic, bogat, însă dur și rece, cum se și cade să fie acolo unde se elaborează legile.

In vecinătatea Reichstagului, despărțind orașul de Tiergarten, se ridică Brandenburger Thor, în stil elin, unul din frumoasele monumente mai vechi ale Berlinului, și unul din cele mai caracteristice și mai populare ale lui. Dela Brandenburger Thor, în linie dreaptă până la Spree, pe malurile căreia e durat palatul imperial, se intinde Unter den Linden, o stradă care nu și găsește părche în nici un alt oraș al Germaniei, și poate nicăieri pe continent. De o parte și de alta clădiri monumentale ținute la aceeaș înălțime, apoi cele două străzi pentru trăsuri cele două ale pentru călăreți, iar în mijloc o alei splendidă a pietonilor, umbrită de cele două alei de tei.

La capătul aleii, statua equestră a lui Frideric cel Mare, apoi podul și cartierul cel mai bogat și mai monumental al Berlinului cu palatul istoric, care-i azi reședința de iarnă a împăratului, cu domul uriaș, care domină cu cupola lui în-

treg orașul, cu muzeele ce-și desinează liniile lor fine de arhitectură clasică în spațiu liber, pe care-l lasă grădina și cele două brațe ale Spreei.

Sirinul trebuie să admire și în Berlin într'adevăr, ca în ori ce colț de pământ ocupat de rasa germană, simțul lor *practic*, dragostea lor de *rânduială*. Ce să mai vorbesc de ordine și de curătenia de pe străzi? Cine a văzut ce infățișare de bâlcii au marea bulavard și străzile frecventate din Paris, în special cele din dosul Operei, unde puhoiul de oameni plutește în praf și foi volante și unde trotuarul e plin de astfel de fișuci, pe care trecătorii le iau la fiecare pas din mâna împărtitorilor pentru a le arunca eară pe jos, poate să răsuflie liniștit pe Friedrichstrasse sau Leipzigerstrasse în Berlin, unde trotuarul e curat și trecătorii nu și dau ghitouri. E drept, că la incruzișarea dintre Unter den Linden cu Friedrichstrasse sunt postați nouă gardiști pentru a regula circulația, dar cel puțin e *ordine exemplară*. De altfel acești *Schutzmanni* prusieni, nu-s de fel așa de țapeni și așa de tanjoși, cum li s'au dus numele și cum li infățișază revistele umoristice ori gazetarii străini.

In Berlin n'am văzut lumea înghesuită sau făcând coadă la stațiunile de tramvai, totul merge liniștit, regulat, ai-

putea spune: automatic. M'a impresionat mult gurile de apă de pe străde, și alătura de ele mici basini curate, săpate în granit, în marginea trotuarelor, unde birjari își pot adăpa animalele insetate. Aiurea s'ar crede, fără dreptate, că acest lucru nu-i estetic.

La popoarele românești e răspândită părerea, că utilul și estetică se exclud prin definiție. Fundamentală greșală, care nu o întâlnește la Anglosaxoni și la Germani. Si de aceea aceste două rase au putut crea în ultimul timp o arhitectură a locuințelor și o artă decorativă, care unește satisfacerea celor mai felurite *necesități* ale vieții cazonice cu un fin și cald simț *artistic*, exprimat în forme încântătoare. Am fost în cartierele nouă ale Berlinului în vest, unde se construiește mereu.

Strada e aiurea prozaică, cartierele nouă sănăt de obicei reci, pustii; în această parte a Berlinului dimpotrivă: strada e o grădină, o expoziție, din care nu-ți vine să pleci. Nici unul din decorurile în relief a vechilor arhitecturi; frumusețea o face aici varietatea aranjamentului, înălțurarea simetriei rigide, libertatea firească a grupărei, bogăția balconelor, lemnul, culoarea, florile ce răd din toate ferestrele. Nici o casă nu seamănă cu cea de alături și totuși strada lasă o impresie fo

titilor și împărtirea lor în rubrica respectivă din «declarația de subscrisie». În lipsa unei astfel de observații pentru acoperirea sumei subscrise se liberează titluri căt mai mari.

Denunțarea împrumutului

Ministerul reg. ung. de finanțe își rezerva față de împrumutul de rentă $5\frac{1}{2}\%$ emis dreptul, ca pe lângă o abzicere de trei luni anunțată mai înainte prin ziar, să replatească acest împrumut în parte sau total cu *valoarea nominală*. — Dar eventuala abzicere nu se poate întâmpla înainte de 1 Septembrie 1925.

Folosirea depunerilor

Depunerile făcute la cassele de păstrare și la alte institute de bani înainte de 1 August 1914, care cad de la datecum sub restricțiunile de limitare ale moratoriuului, se pot folosi pentru subscrisie la împrumutul de răsboi, pe lângă respectarea termenelor de abzicere prescrise.

Aceia care doresc să ia în considerare pentru subscrisie depunerile lor, vor face subscrisarea prin mijlocirea cassei de păstrare sau a instituției de bani, la care au depunere.

Favor special

Obligațiunile de rentă $5\frac{1}{2}\%$, ce se vor emite, vor putea fi folosite după sănătarea legilor, care se discută de prezent în parlamentul țării, la platirea dării de cășug de răsboi măsurate în baza acestor legi.

La platirea dării după căștigul de răsboi, — iuându-se în considerare că la stabilirea cursului de subscrisie s'au socotit și interesele curente și considerându-se, că locurile de subscrisie obișnuiesc a restituții partidelor o proviziune de 50 filieri, — obligațiunile se vor calcula după fiecare 100 cor. nominal cu cursul de emisiune așadară K. 92:50 — 50 f. = 92 coroane.

Subscriitorii pot plăti cu obligațiunile ce se vor emite, acele bunuri, care se vor vinde sau se vor licita după răsboi. La aceste plătiri obligațiunile se vor socrati, intocmai că și la platirea dării după căștigul de răsboi, cu cursul de emisiune de 92 cor. după fiecare 100 cor. nominal. La valorizarea bunurilor de demobilizare vor fi preferați acei cumpărători, care întră înțelegere obligațiunile subscrise de ei pentru platirea prețului de cumpărare.

Acordarea împrumuturilor cu procent moderat

Banca austro-ungară și Cassa r. u. a împrumutului de răsboi acordă împrumut pe lângă amanetarea obligațiunilor (lombard) până la 75% din nominal, cu procentul scontului oficial.

Tot asemenea acordă împrumut pe lângă procentul scontului oficial, pe acele efecte, care se pot primi ca amanet, dacă se poate dovedi, că împrumutul luat se intrebunează la platirea sumelor subscrise în urma apelului de subscrisie. De favorul procentului moderat se împărtășesc și împrumutele, ce se prelungesc spre acest scop.

La dorința partidelor pentru împrumuturile incitate în cursul termenelor de plată amintite mai sus pentru împrumuturile date pentru platirea obligațiunilor,

destinate pentru copii, grădinițe, care se îmbină în taboul general al strădei într'o armonie simplă și firească.

Astfel arta încetează de a fi privilegiul cătorva inițiați, ea se pogoară în viața mulțimii, pentru a o înălță și înobila sufletește.

Cei d'acasa

*Cântăref pribeg, de dor și jale
De ce-ji tăinuști acum durerea,
Când de glasul trist al doinei tale
Lacrimile noastre curg în vale?*

*Și noi te 'nsoțim pe-a ta cărare,
Să-ți ferim încet din cale spini,
Pentru noi e mama lumea mare,
Și-avem loc oriunde de 'ngropare.*

*Pân' trăești, și noi trăim cu tine,
Cântăref pribeg al tuturora,
Ea de părăsești dureri, suspine,
Le păstrăm pe toate după tine.*

Ioan Berghia

în locul procentului scontului oficial se poate asigura procentul invariabil de 5% anual.

La cererea subscritorilor, instituțiile încredințate cu platirea cupoanelor vor îngrijii obligațiunile până în 31 Decembrie 1919 în mod gratuit.

Agoniseala bănească

a „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”, în timp de 20 ani

(Urmare)

14. Fondul Dr. Petru Span, întemeiat, la 14 Martie 1911, cu suma de 10 cor., dăruită de președintul Vic. Tordășianu, cu prilejul morții mult regretatului profesor seminarial Dr. P. Span, și în loc de cunună peritoare pe coscugul lui. Scopul: Ajutorarea copiilor de moți, aplicații la meserii. La 31 Dec. 1917 a avut:

a) în libel «Albina» . . . Cor. 81:26
b) anticip. la cumpărarea casei „ 1,689—
Cor. 1,770:20

15. Legatul T. L. Albini, întemeiat, la 15 Iulie 1911, cu suma de cor. 116, dăruită de neconsolata d-na Emilia Albini din Cut și de rudeniile sale, din durerosul incident al decedarii fiului său T. L. Albini și întru eternizarea memoriei lui. Scopul: Ajutorarea copiilor săraci din Cut, aplicații la meserii. Legatul este atașat, asemenea celorlalte legate, fondului Nicolae Popa. La 31 Dec. 1917 a avut:

a) în libel «Albina» . . . Cor. 12:56
b) anticip. la cumpărarea casei „ 252—
Cor. 264:56

16. Legatul Victor Petrișor, întemeiat la 26 Septembrie 1911, cu suma de 100 cor., dăruită de nemângăia d-na Ana Petrișor din Veștem, întru eternizarea memoriei mult regretatului său fiu Victor Petrișor, fost funcționar agricol la Domeniile Coroanei. Scopul: Ajutorarea copiilor săraci din Veștem, aplicații la meserii. La 31 Decembrie 1917 a avut:

a) în libel «Albina» . . . Cor. 89:56
b) anticipație în prețul casei „ 114—
Cor. 203:50

17. Legatul Dr. Ion Borcea, întemeiat la 13 Martie 1912 cu suma de 20 cor., din cari Reuniunea sodalilor noștri 10 cor., familia președintelui Vic. Tordășianu 5 cor., Dr. Vas. Stan, prof., Ioan Chirca, prim-notar (Săliște), Aurel Decei, notar (Gurău), Ioan Ilie, notar (Orlat) și Ioan Mihu, paroh (Laz), câte 1 cor., dăruite în loc de cunună peritoare pe coscugul mult regretatului Dr. Ion Borcea, fost profesor la școală civilă a «Asociației» și întru eternizarea memoriei binecuvântate a lui. Scopul: Ajutorarea copiilor săraci din Săliște aplicații la meserii. La 31 Dec. 1917 a avut:

a) în libel «Albina» . . . Cor. 69:31
b) în 2 scrisuri fonciare Ung.
Agrarbank . . . 400—
c) anticip. la cumpăr. casei „ 1,131—
Cor. 1,600:31

18. Fondul Aurel Vlaicu, întemeiat la 27 Septembrie 1913, cu suma de cor. 25, dăruită de dl Paul Iovescu, de Miorica, Eugenia și Vic. Tordășianu, și de familia frațelor lui Petru Moga, în loc de cunună peritoare pe sicriu de toți regretatului aviator Aurel Vlaicu și întru eternizarea memoriei lui. Scopul: Ajutorarea (stipendiarea) tinerilor meseriași români în scopul înmulțirii cunoștințelor în străinătate. La 31 Decembrie 1918 a avut:

a) în libel «Albina» . . . Cor. 17:36
b) una obligație de răsboi „ 100—
c) anticip. la cumpărarea casei „ 543—
Cor. 660:36

19. Fondul excursiilor profesionale, întemeiat la 27 Iulie 1912, cu suma de cor. 40:50 din venitul maialului organizat de Reuniune. Scopul: Ajutorarea meseriașilor la cercetarea de fabrici, de expoziții, de muzeu etc. industriale. La 31 Decembrie 1917 a avut:

a) în libel «Albina» . . . Cor. 3:25
b) anticip. la cumpărarea casei „ 50—
Cor. 53:25

20. Fondul Victor și Eugenia Tordășianu, întemeiat, la 1 Iulie n. 1906, cu suma de cor. 56:50 dăruită, la propunerea notarului Stefan Duca, de membru Reuniunii, drept dar de nuntă cu prilejul cununiei președintelui Vic. Tordășianu, cu profesorul, d-șoara Eugenia Iovescu. Scopul: Înzestrarea fetelor sărace. La 31 Dec. 1917 a avut:

a) în libel «Albina» . . . Cor. 27:243
b) în 5 scrisuri fonciare Ung.
Agrarbank . . . 1,000—
c) anticip. la cumpăr. casei „ 3,267:91
Cor. 4,540:34

21. Fondul Ioan Vișa, întemeiat la 16 Octombrie 1912, de binefăcătorul neamului Ioan Vișa, cu suma de cor. 2000, dăruită pentru scopurile umanitare ale Re-

uniunii. Scopul: 80% din interese să se împărtășă drept daruri de Crăciun săracilor Reuniunii. La 31 Dec 1917 a avut:

a) în libel «Lumina» . . . Cor. 2,184:58
Cor. 2,184:58

22. Legatul Sabina Dr. Preda n. Andreica, întemeiat la 31 Ianuarie 1913 cu suma de cor. 100, dăruită, pe patul morții, de mult regretata binefăcătoare Sabina Dr. Preda n. Andreica, soție de avocat în Sibiu, pentru scopurile Reuniunii, și drept prinos memoriei părinților săi decedați. Scopul: Ajutorarea copiilor săraci din Câmpeni, aplicații la meserii. La 31 Decembrie 1917 a avut:

a) în libel «Albina» . . . Cor. 1:08
b) anticip. la cumpărarea casei „ 220—
Cor. 221:08

23. Fondul orchestra, întemeiat la 23 Mai 1913 cu suma de cor. 137:22, din venitul curat al «Convenirii sociale» din 17 Mai 1913. Scopul: Susținerea unei orchestre a Reuniunii. La 31 Dec. 1917 a avut:

a) în libel «Albina» . . . Cor. 2:84
b) anticip. la cumpărarea casei „ 152—
Cor. 154:84

24. Legatul Silvia Dr. D. P. Barcianu n. Olteanu, întemeiat la 29 Mai 1914, cu suma de cor. 13:55, adunată de președintul Tordășianu cu pălăria «Dumnezeu vede», purtată dela om la om, cu prilejul maialului organizat de școală centrală din Sibiu, drept prinos și întru eternizarea memoriei mult regretatei doamne Silvia Dr. D. P. Barcianu, dela a cărei moarte s'au împlinit 12 ani. Scopul: Ajutorarea copiilor săraci din Rășinari aplicații la meserii. La 31 Decembrie 1917 a avut:

a) în libel «Albina» . . . Cor. 33:49
b) anticipație în prețul casei „ 533—
Cor. 566:49

(Va urma)

*Victor Tordășianu,
președinte.*

Stirile zilei

Jubileul împăratului Wilhelm. Cu prilejul jubileului de 30 de ani ai domniei împăratului Wilhelm, ziarele din Berlin aprețiază în lungi articole meritele suveranului. Mai multe gazete reamintesc cuvintele împăratului Wilhelm, rostită la vedere câmpului de sânge în primul an de răsboi: *Eu nu l-am voit!*

Despre pace. Ziarul Züricher Post din 14 Iunie c. — scrie între altele, că la apus se apropie liniște și pace. Nu numai în Berlin, ci și în Paris și Londra se recunoaște lucrul acesta. De aici se explică faptul, că în Berlin se vorbește de o nouă ofensivă de pace cu scop de a preciza scopurile de răsboi ale Germaniei, și unele zări bine informate din Paris așteaptă cu nerăbdare desvoltarea evenimentelor.

Germania — bogată. In Sopron a murit de curând o femeie cersitoare. În lăsământul ei s'au aflat două libele de depunere. În fiecare libel erau depuse zece mii coroane. S'au mai aflat și bani de aur în suma de o mie coroane.

Deputat condamnat. Șeful poliției dela Arad a pronunțat în 15 I. c. sentință în afacerea deputatului cămătar din cercul Ocnei, Ladislau Hámory. Acuzatul, declarat vinovat pentru scumpirea prejurilor și pentru ascunderea de bucate și piei de animale, este osândit *cu închisoare de șase luni*, și amendă de 9600 coroane sau alte două luni de închisoare. S'a mai hotărât confisarea bucatelor sechestrante și a sumei de 99.930 coroane în favoarea fondului soldaților invalidi.

Taxe poștale nouă. Cu ziua de 15 Iunie 1918 intră în vigoare următoarele taxe la poștă: Epistola trimisă în țară, în Austria, Bosnia, Germania și Bulgaria costă 20 fileri (în loc de 15). Epistola trimisă în aceeași localitate 15 fil. (în loc de 10). Epistola în străinătate: 25 fil. (ca și până acum). Taxa de recomandație 25 fil., de expres 60 fil., de mandată poștală 25 fil., de pachete 20 fileri. — Telegramme de 10 cuvinte pentru Ungaria, Austria și Germania 1:20, expres 3:20; de fiecare alt cuvânt 8 fileri în monarhie, 10 fil. în Germania.

Statua strămoșului Adam. Un american din Baltimore, John P. Brady, s'a decis să ridice un monument strămoșului Adam, protopărintele neamului omenesc. O revistă americană aduce stirea, că monumentul este deja desvelit și descrie în chipul următor: Statua în realitate este un bloc de marmoră, cu o înălțime de un metru și jumătate. Deasupra blocului se înalță un triunghi de bronz. Pe laturea blocului de marmoră stă scris: «Memoriei primului om, Adam. Sic transit gloria mundi 1909.» Statua e așezată într'un parc al unei mahale din Baltimore.

Teatre in Sibiu

Teatrul orașului. Director: Leo Bauer. Joi, în 20 Iunie: *Contesa Guckel*, comedie, a doua oară.

Vineri: *De demult* (Lang lang ist's her), operetă în 4 acte.

Incepul la: 7 $\frac{1}{2}$ ore seara.

Teatrul cinematograf. Apollo, Strada Schewis. Directoară: D-na Emil Tóth.

Joi și Vineri: *Nu te juca cu focul*, piesă în 3 acte, cu V. Psilander.

Incepul la: 7 și 9 ore seara.

